

Újult erőkről dalol a virradat.
Mig rokkantak a multat kesergik,
Mi: ütköző nemzedék tegnap és holnap közt
Mi nevetünk s csörögnek az orvul fent kések.
— Homlokunkon a fiatalos bélyeg,
De századok világossága lendít!
Kis szavakat mondunk, harcokban is.
Kedveljük a csendes, bölcs ígéket.
És hiába minden sirató-ének:
Nevetünk mert oly drágák és szépek
A tettekrehívó szenvedélyek!

Laták István

A KISPOLGÁRSÁG TÖRTÉNELMI TAPASZTALATAI

A kartellek, trösztök és a többi monopol-szervezetek világ-háború utáni gyors fejlődése, valamint a gazdasági válság a nyomor lejtőjére taszította a középosztályt. A kisember érezte, hogy életének örökké szilárdnak hitt gazdasági alapja bomlik és egyre fojtóbban fonódik köréje a tőkében erősebbek érdekhálója. A nyugtalanító bizonytalanságból kiutat keresve, önkénytelenül is belekapcsolódott a politikai élet forgatagába. A politikai arénán csakhamar megjelenik egy új „megváltó”, a faszizmus, mely a kisegzisztenciák megmentésének ígéretével egyre nagyobb tért hódít magának a politikaílag éretlen kispolgárság tömegeiben. Letörni a nagytőke bilincseit, felszabadulni a kamatrabszolgaság alól, ezek voltak azok az ígérek, különösen Németországban, melyekkel széles néptömegeket ragadott magával és melyek segítségével végül is hatalomra jutott.

Négy év telt el Hitler uralomrajutása óta és az ígérek még mindig beváltatlanok. Ezzel szemben a kartellek és trösztök ereje hihetetlen arányokban megnövekedett. Az állami rendelkezéseket csak a nehézipar kapja és a nagyárházak (mint nálunk a Ta-Ta) virágzanak. Míg a kisemberek adóterhei nőnek, a nagyvállalatok állami szubvenciót élveznek. A hivatalos kimutatások szerint a kisiparosok 40 százalékanak jövedelme az életfentartáshoz szükséges minimum alatt áll és sok közülük könyöradományokra szorul. A drágaság, az élelemhiány az emberekben a világháború legszűkösebb napjainak emlékét idézi fel.

A kispolgárság keservesen kiábrándult és várja a Hitler által beígért nagy változásokat. Az elégedetlenek és az elámitottak tiltakozásai a legkülönbözőbb formában nyilvánulnak meg. A nemzeti szocialista szervezetben jelentkeznek az ellenzék. A kisiparosok, kiskereskedők, kishivatalnokok körében öngyilkossági járvány dühöng. Természetesen rögtön jelentkeznek az ellenzékieskedést letörő rendszabályok. Az 1934 június 30-iki Szent Bertalan-éj az ellenzék letörését célozta. 1937-ben betiltják az iparosegyesülete-

ket, melyekben egyre jobban felhalmozódott az elkeseredés és az ellenállás vágya.

A német középosztály drágán fizette meg hiszékenységét, a saját bőrén érezte meg a fasizmus „testvéri szeretetének” súlyát. Ugyanekkor azonban a német középosztály sorsa a többi államok kispolgársága számára a tapasztalatok gazdag tárházát jelenti. Hogy helyesen ítéli meg a parancsuralmi rendszerek lényegét, arra a legjobb példa Franciaország kispolgársága. Szövetséget kötött a többi dolgozó osztályokkal és megteremtette a Népfrontot, melynek zászlaján többek között ott áll:

„A Népfront harcol a monopól-gazdaságok, a kartellek árdiktatúrája ellen, a középosztály fennállásának biztosításáért, hogy a kisiparosok állami és községi rendelkezéseket kapjanak, a szállítási költségek, fogyasztási adók és lakbérek leszállításáért és azért, hogy az iparosok, kereskedők egyesületeinek szabadságát és jogait visszaállítsák”.

Ennek a szerencsés szövetkezésnek köszönhető, hogy Franciaországban a fasizmus vereséget szenvedett. A nép ereje győzedelmeskedett a középkori ököljogot feltámasztani akaró reakció felett és a Népfront uralomra jutott.

A Népfront ígéretei nem maradtak papír-ígéretnek, hanem meg is valósultak. Az új kormány olcsó hitelek és adóelengedések formájában segíti a középosztályt. A progresszív adórendszer a világtörténelemben először valósult meg és érthető, hogy a nagyvállalatok, élükön a Nemzeti Bankkal, mindent megtesznek, hogy az új kormány összes szociális intézkedéseinek végrehajtását megakadályozzák. Csakhogy nemvárt ellenállásra találtak. A finánc-bárók mindenható hatalmát alaposan megtépázták és az akadályoskodás vége a Nemzeti Bank államosítása lett. Hogy milyen alapos munkát végez az új Népfront kormány, annak a legjobb bizonyítéka az, hogy a jobboldali és fasiszta francia sajtó minden egyes kormányintézkedésre, mely a nép jólétének emelésére szolgál, a legdühösebb kirohanásokkal felel.

Franciaország multja és jelene értékes tapasztalatokat tartalmaz, amit a legszebben Daladier, a középosztály legtekintélyesebb képviselője fejezett ki:

„1789, 1793, 1848, azaz a győzelem évszámai jelentik a harmadik rend, a középosztály és a munkásság együttműködését. Mihelyt az együttműködés megszakadt, jött: Thermidor és Broumaire, azaz a vereségek korszaka, mely rabságba vetette a népet, amely Waterloohoz és Sedanhoz juttatta az országot. A nép szabadságának elvesztését hazánk békéje és sérthetlenségének megszűnése kísérte”.

A kispolgárság ott, ahol történelmi és politikai éretlenség folytán hibásan választotta meg szövetségesét, keservesen fizetett azokért a tapasztalatokért, melyeket szenvedések és kínlődások árán szerzett magának. Sokkal könnyebb a választás azoknak,

a választáson levőknek, akik előtt mind a két példa áll. Biztos pusztulás, vagy a határozott, komoly eredményeket jelentő állásfoglalás.

A jugoszláv középosztály is nehéz órákat él át. A nagyvállalatok rohamos fejlődése az azelőtt virágzó kisipart derékba törte. 1929 óta megsokasodtak a kartellek, nagyvállalatok, áruházak (Bata, Ta-Ta), kikezdték a kisiparosok, kiskereskedők labilis egzisztenciáját. A jugoszláv középosztály is választásra érkezett. A helyzet döntésre sűrget. A két történelmi példa és az utóbbi évek itteni tapasztalatai alaposan megkönnyítik a helyes út megválasztását.

Hajdú Vilmos

LEVÉL

A parasztasszony élete olyan nehéz, hogy azt sokan elsem tudják gondolni, mert rá nem csak az anyai háztartási gondok hárulnak, hanem ugyanakkor a kenyérkereseté is. Nehéz az élete annak akinek van egy kis birtoka, de valóságos kínlódás azé akinek csak egy kis viskója van, vagy még az sem. Leírom röviden az ilyen asszony életét. Tudjuk, hogy a parasztasszony, bár a gyermekek felnevelése nagy nehézségekbe ütközik, azok születését nem tudja megakadályozni. Ezért olyan nagy a gyerek áldás különösen a szegény paraszt családokban. Gondoljuk most el, hogyan él az az asszony és mennit kell dolgoznia, hogy felnevelje gyermekeit mikor tudjuk, hogy a sokgyermekes anyának napszámba kell mennie és ez a napszám alig több 15— dinárnál, de csak a négyhónapos szezón idején. Ez nem elég még kenyérré sem, hogy a többi szükségletekről ne is beszéljünk. Ezért a 15 dináros napszámért már éjfél után felkel, gyerekeit egy darab kenyérral egyedül hagyja és azok őrizetéről senki sem gondoskodik. Sok esetben a még járnai sem tudó gyereket egy fához kötözi, enni, innivalót rak mellé és azután munkába megy. Munka föltételei leírhatatlanul rosszak. Hajnal előtt fölkelve a legnagyobb forróságban délig dolgozik és azután ebédel. Az ebéd legtöbb esetben kenyér hagyma és avas szalona. Déli munkaszünet csak az evés ideje alatt van, mert a gazda a tisztességes fizetésért „becsületes” munkát követel. Ebéd után a munka napnyugtáig tart, de sokszor tovább is. Mire az anya későn hazaér gyermekei éhesen és piszkosan alszanak. Nap-nap után a gyerekek szüleiket nem látják, mert azok kora hajnalban mennek el és késő éjszaka térnek haza. Csak ünnepnap jut az anyának ideje, hogy a gyerekeket megmosdassa és nekik valamit főzzön.

Így a pihenőnap számára a legnagyobb munkát jelenti. Kb. délután négy óra mire mindezzel elkészül. Akkor maga is megmosdik, kimegy az uccára, ahol többen összejönnek és elkezdik a pletykázást. Mindenkiről tudnak valami rosszat és egymásközt is veszekednek. De erről ők nem tehetnek, életkörülményeik ered-